

Dossier de premsa **FUNDACIÓ JAUME BOFILL**

S'impliquen les famílies a l'escola? Les xifres de la participació de mares i pares en educació que desmunten tòpics

Marta Comas, directora del projecte i coautora de l'informe
Sandra Escapa i Carlos Abellán, coautors de l'informe

ABRIL 2014

famílies amb
veu

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Bofill

Índex

1. Introducció
2. Conclusions
3. Resultats principals
 - 3.1. Els pares van a escola
 - 3.2. Condicionants de la participació
4. Reptes i propostes
5. El projecte «Famílies amb veu» i l'enquesta a mares i pares

1. Introducció

Per què participen les famílies a l'escola? Totes les famílies participen de la mateixa manera? Quins són els pares i mares més actius? Si hi ha una gran diversitat de famílies, per què unes tenen més facilitat per a involucrar-se en l'organització escolar i d'altres no s'hi senten convidades? Hi ha condicionants interns de la participació, relacionats amb l'estructura familiar, el nivell d'estudis, la classe social o l'origen dels pares? O tots els condicionants provenen del propi sistema educatiu? Com es pot incentivar la seva participació?

La majoria de recerca diu que la implicació de les famílies en la vida escolar és cabdal a l'hora de determinar l'èxit o fracàs escolar dels fills. Però la participació familiar també és un factor clau de la qualitat educativa, que reverteix en la satisfacció i el compromís dels professors i afavoreix el centre educatiu en general. A vegades, però, s'acusa a les famílies de no participar prou a l'escola.

El ventall de la participació familiar a l'escola és molt ampli, tot i que en l'àmbit legislatiu es consideren tres tipus: individual (centrada en els fills), associativa (AMPA) i institucional (representació al consell escolar). L'objectiu de la nostra recerca és conèixer com participen les famílies a l'escola, tant en l'àmbit formal com informal, així com què és allò que les motiva i quines dificultats troben.

Ens recolzem en una enquesta representativa realitzada a 1.500 famílies amb fills escolaritzats de 0 a 16 anys que garanteix arribar a tots els perfils de famílies, des de les més actives a l'escola fins a l'anomenada *majoria silenciosa*.

Els resultats desmenteixen el tòpic que mares i pares no participen i ens indica que les famílies són presents en el dia a dia dels centres educatius. La gran majoria va molt més enllà del seguiment i implicació vinculada únicament al seu fill/a i cada cop són més conscients de la seva valuosa aportació a l'escola.

No obstant això, es fa palesa l'existència de diferents graus de participació en funció de la composició de les famílies, el nivell educatiu dels pares, la seva situació laboral i econòmica o la procedència. Tot plegat ens ha permès identificar una tipologia de mares i pares en funció de la seva participació al centre (*informatos, presents, col·laboradors i representants*) i explorar amb més detall un dels sectors de famílies amb més dificultats a l'hora de participar: les famílies d'origen estranger.

Les dades que es presenten en aquest dossier de premsa formen part de la recerca publicada a l'informe *Com participen mares i pares a l'escola? Diversitat familiar i d'implicació en educació*, el tercer del projecte «Famílies amb veu» de la Fundació Jaume Bofill.

2. Conclusions

- Mares i pares estan interessats en l'escolarització dels seus fills: el 74% supervisen o ajuden sovint o sempre als seus fills amb els deures; el 89% s'ha reunit amb el tutor o tutora del fill/a, i el 95% han assistit a la reunió d'inici de curs.
- El seguiment dels deures per part dels pares va disminuint a mesura que els fills es fan grans: el 15,7% dels pares amb fills al primer cicle de l'ESO i el 25,8% al segon cicle (és a dir, un de cada quatre) indiquen que mai o gairebé mai fan el seguiment dels deures del fill o filla.
- Hem elaborat una tipologia amb quatre perfils de mares i pares en funció de la seva participació a l'escola: *informatos* (el 20,5%), *presentes* (el 50,5%), *col·laboradors* (el 21,6%) i *representants* (7,4%).
- Els pares i mares actius superen els més passius, els primers suposen el 29% (la suma dels *col·laboradors* més els *representants*) mentre que els segons són el 20,5% (els *informatos*).
- Els pares són autoexigents respecte al seu grau d'implicació: el 46% dels que participen de forma passiva estan poc o gens satisfets amb la seva implicació a l'escola.
- Els factors que més condicionen la participació són: el nivell d'estudis dels pares (com més estudis, major és la participació); els ingressos (un menor capital econòmic dificulta la participació); la monoparentalitat (les dificultats de conciliació dificulten la participació), i l'origen dels pares (les famílies d'origen estranger participen menys).
- Les famílies d'origen estranger participen menys perquè concentren altres factors que desincentiven la participació: ingressos baixos, baix nivell d'estudis i monoparentalitat.
- La variable que apareix amb més força en relació a la participació de les famílies d'origen estranger és el nombre d'anys que els fills van a la mateixa escola: en igualtat de condicions socioeconòmiques, la probabilitat de participar de pares autòctons i estrangers s'igualaria als 6 anys d'estar a la mateixa escola.
- El 7,4% de pares i mares són representants de les famílies a l'escola: passen per unes eleccions, entren en el camp polític o de gestió, sigui a la junta de l'AMPA o en el consell escolar.
- Els pares i les mares que participen de manera activa a l'escola també exerceixen una participació política i social alta: el 30,9% dels pares representants (a l'AMPA o al consell escolar) i el 27,3% dels que col·laboren en comissions o a l'AMPA són actius també en els àmbits polític i social fora de l'escola.
- El 29% de les mares i els pares participen activament amb i per l'escola, ja sigui a través de l'AMPA o de comissions de treball.
- Les AMPA gaudeixen de bona salut: només el 15,6% de les famílies no en són sòcies.
- D'entre aquelles que no són sòcies de l'AMPA, el 36,3% de les famílies de centres públics al·leguen que és per motius econòmics (no poden pagar la quota).
- El 37,5% de les famílies amb menys de 600 € mensuals no estan associades a l'AMPA.

3. Resultats principals

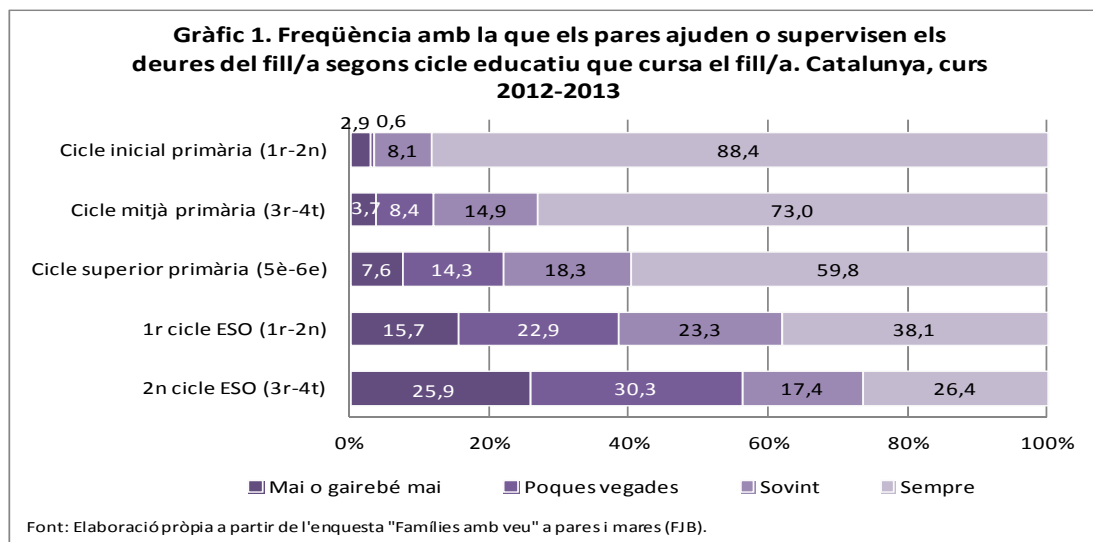
3.1. Els pares van a l'escola

Pares i mares es fan presents a l'escola: s'observa un continuum entre els diversos graus d'implicació que van des de l'interès per l'escolarització del fill/a (participació individual) fins a la implicació en afers col·lectius de l'escola o l'entorn escolar.

1) Mares i pares estan interessats en l'escolarització dels seus fills: el 74% supervisen o ajuden sovint o sempre als seus fills amb els deures, el 89% s'ha reunit amb el tutor o tutora del fill/a; i el 95% han assistit a la reunió d'inici de curs.

Poques famílies deleguen o dimiteixen de l'acompanyament a l'escolaritat.

- La immensa majoria de mares i pares supervisa o ajuda als seus fills amb els deures, però a mesura que es fan grans disminueix el seguiment, tot i que és en els cursos superiors quan tenen més deures (el 65,4% dels estudiants de 3r i 4t d'ESO tenen deures cada dia, segons els seus pares):
 - Al cycle inicial de primària el 96,5% de mares i pares supervisen o ajuden sovint o sempre als seus fills amb els deures; al cycle mitjà el 87,9%, i al cycle superior el 78,1% (gràfic 1).
 - Al primer cycle de l'ESO el 61,4%, i al segon cycle el 43,8%.
 - El 15,7% dels pares amb fills al primer cycle de l'ESO i el 25,8% al segon cycle (és a dir, un de cada quatre) indiquen que mai o gairebé mai fan el seguiment dels deures del fill o filla.

- Malgrat aquesta disminució en la supervisió dels deures, la gran majoria de pares no es desenten de la seva educació, sinó que s'impliquen amb fórmules menys actives, com el seguiment a través de les reunions amb els mestres i professors.
 - El 89% de les famílies ha assistit, com a mínim, a una reunió privada amb el tutor o tutora del seu fill/a. Però si assumim que a final de curs hauran assistit tots

aquells que encara no havien estat convocats (l'enquesta es va realitzar el maig de 2013) només tindríem un 3% de famílies que, tot i haver estat convocades per l'escola, no hi han anat.

- o **El 95% de pares i mares ha assistit a la reunió d'inici de curs.**

2) El 75,8% dels pares i mares van a les activitats escolars i formen part de la comunitat educativa:

Les famílies comprenen que l'educació dels fills implica una dimensió relacional amb els companys, amb els mestres, professors i amb la resta de pares i mares i, en conseqüència, acudeixen a les festes, mostres culturals, xerrades i espais de participació informal. És una dada molt rellevant ja que la confiança mútua i el reconeixement de l'altre, que és clau per a una bona relació entre els mestres i els pares, es forgen en aquests espais informals de relació.

- **Festes o altres activitats lúdiques obertes a les famílies: n'organitzen el 83,8% dels centres educatius i en aquests casos el 66,3% de famílies diu que hi va sempre i el 14% bastant sovint.**
 - o Aquest nivell d'assistència és majoritari en les etapes primerenques (amb el 89,6% a les escoles bressol públiques) i va disminuint a mesura que els fills es fan grans, fins a arribar al 53,5% de la pública i al 61,4% de la privada a la secundària obligatòria.
 - o Cal tenir en compte, que **només en el 44,1% dels instituts s'hi fan activitats lúdiques o culturals a les quals poden assistir les famílies.** Això suposa la meitat respecte a la primària pública, amb el 88%.
 - o **En canvi, en els centres privats es mantenen les jornades festives en la Secundària (82,3%),** ja que el 75% dels centres privats imparteixen, com a mínim, tant la primària com la Secundària obligatòria.
 - o En aquells centres d'ESO on sí que es fan activitats lúdiques obertes a les famílies, no hi ha gaires diferències en l'assistència de famílies de la pública i de la privada (el 53,5% i el 61,4% dels pares hi assisteix, respectivament). Per tant, quan hi ha l'opció de participar en les activitats, les famílies de la secundària pública ho fan de manera similar a les de la privada.
- D'altra banda, **el 69% dels centres educatius organitzen xerrades, tallers o formació per a pares, el que normalment es coneix com "Escola de pares". D'aquests centres, el 37,8% dels pares i mares indiquen que hi assisteixen sempre o bastant sovint.**
 - o **La participació s'incrementa a la Secundària obligatòria, quan les xerrades sovint es focalitzen en l'etapa adolescent i els pares mostren un major interès (33,6% a la pública i 38% a la privada).** Aquesta dada redundaria en la preocupació i implicació d'una majoria de famílies pel procés educatiu dels seus fills i filles, que es va modulant d'acord amb el grau d'importància que s'atorga a cada tipologia d'activitat en relació amb les necessitats del propi fill.

3) Les AMPA gaudeixen de bona salut: només el 15,6% de les famílies no en són sòcies

- El 92,7% dels centres tenen AMPA, segons la informació que ens han donat els pares i mares

enquestats¹. De mitjana, el **84,4% de les famílies estan associades a l'AMPA.**

- Ser soci de l'AMPA et dóna accés a uns serveis interessants per a la conciliació familiar, la millora de la qualitat educativa i unes activitats que complementen l'educació dels fills². Per tant, **quins són els motius del 15,6% de famílies que no han volgut fer-se'n sòcies?**
 - El poc interès per les activitats que duu a terme l'AMPA (ho diu el 40% de tots els que no en són socis).
 - Consideren que no cal l'AMPA per què l'escola ja s'encarrega de tot (el 35% dels que no en són socis).
 - **Per motius econòmics: no poden pagar la quota (28% dels que no en són socis). En els centres públics aquest és el segon motiu, amb el 36,3% dels que no en són socis.**
 - Cal assenyalar que les AMPA reequilibren les desigualtats d'origen fent accessibles certs serveis, abaratint costos, etc. i precisament aquelles famílies que més ho necessitarien es queden al marge per no poder fer front al preu de la quota.
 - El **37,5% de les famílies amb menys de 600 € mensuals no estan associades a l'AMPA.**
 - El **21,7% de famílies amb ingressos mensuals de la llar entre 600 i 1.200 € tampoc hi estan associades.**
 - No se senten representades per l'AMPA (22% dels que no en són socis).

4) El 29% de les mares i els pares participen activament amb i per l'escola, ja sigui a través de l'AMPA o de comissions de treball

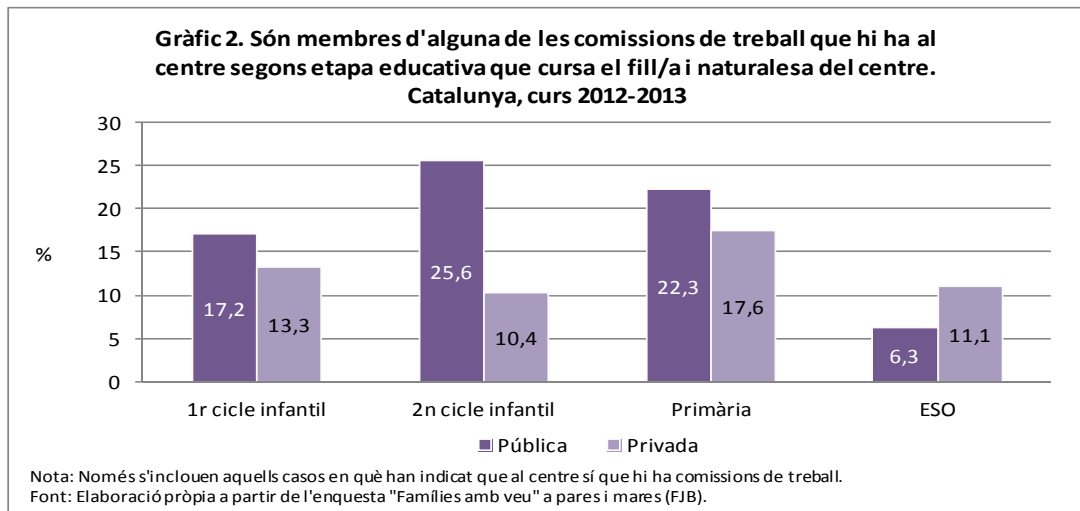
El 29% de pares i mares **han fet de l'escola el seu espai de participació social voluntària o d'activisme, i «s'arremanguen» per col·laborar en la millora de l'escola.** Són persones que col·laboren activament en l'organització de les activitats o serveis de l'escola a través de l'AMPA o les comissions de treball, i que destinen hores a reunir-se i fer funcionar les coses, que passen a l'acció, que assumeixen riscos i que exerceixen un lideratge respecte al col·lectiu de famílies del seu centre educatiu.

- Comissions de treball:
 - Més de la meitat dels centres s'organitzen en comissions de treball, normalment mitxes amb la presència de mares, pares i docents. Més a la pública (el 56,7%) que a la privada (44,1%).
 - **En aquells centres que s'organitzen en comissions de treball, el 17,8% de les famílies hi té tenen algun membre que en forma part.** Això comporta una participació més activa a l'escola i el coneixement de les dinàmiques internes i de l'organització escolar.
 - Aquesta dada es dispara en els centres públics de segon Cicle d'Infantil on hi participen el **25,6% de mares i pares, seguit de prop de la Primària pública amb el 22,3%.**

¹ Aquesta dada prové de l'enquesta de «Famílies amb veu» a mares i pares d'alumnes d'Infantil, Primària i Secundària obligatòria. Durant el 2013 es va fer una altra enquesta a representants de les AMPA de Catalunya que indicava que el 97% dels centres de primària i secundària obligatòria compten amb AMPA (http://www.familiesambveu.cat/sites/default/files/documents/ib44_mes_que_un_gra_de_sorra.pdf). La petita diferència es deu a la incorporació d'informació dels centres de primer i segon cicle d'infantil en l'enquesta realitzada a mares i pares.

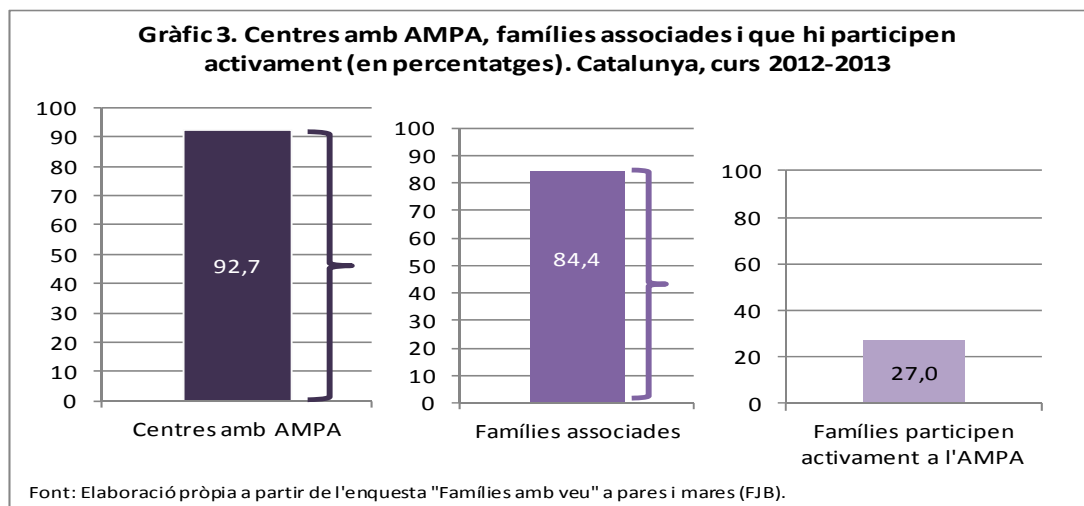
² Per a més informació sobre les AMPA, es pot consultar l'informe que «Famílies amb veu» ha realitzat sobre l'aportació que fan les AMPA a l'educació: Comas, M., Escapa, S., Abellán, C. i Alcantud, A. (2013). *Més que un gra de sorra. Les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) de Catalunya*. Col·lecció Informes Breus, 44. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. http://www.familiesambveu.cat/sites/default/files/documents/ib44_mes_que_un_gra_de_sorra.pdf

- A la privada la màxima participació es troba a la primària, amb el 17,6% (gràfic 2).

- AMPA:

- La bona salut de les AMPA no només es tradueix en el nombre d'associats, sinó també en la seva capacitat de convocatòria:
 - El 29,5% de les famílies associades a una AMPA assisteixen sempre o bastant sovint a les assemblees de l'AMPA, que és l'espai per participar en la gestió i la presa de decisions de l'associació.
 - El 27% de les famílies participa de manera activa a l'AMPA assolint responsabilitats o col·laborant puntualment (gràfic 3).

5) El 7,4% de pares i mares són representants de les famílies a l'escola: passen per unes eleccions, entren en la gestió, sigui a la junta de l'AMPA o en el consell escolar

Hi ha un grup de mares i pares motivats (i «militants») per l'objectiu de millora d'un servei del qual n'és usuari: s'impliquen per millorar unes condicions comunes de les quals, alhora, la seva família en serà beneficiària. També hi ha una part de consciència ciutadana de defensa d'un dret bàsic a l'educació de qualitat per a tothom: el fet de formar coordinadores d'AMPA, xarxes de col·laboració o federacions amb representativitat en els estaments polítics és un indicador d'aquest nivell més

genuïnament polític.

- El 7,4% de pares i mares ostenten un càrrec de representació de les famílies actualment, ja sigui a la junta de l'AMPA o en el consell escolar. Però la xifra augmenta fins el 21,6% si tenim en compte aquells que ho han sigut amb anterioritat.
- Els pares i mares que participen de manera activa a l'escola també exerceixen una participació política i social alta: el 30,9% dels pares representants (a l'AMPA o al consell escolar) i el 27,3% dels que col·laboren en comissions o a l'AMPA són actius també en els àmbits polític i social fora de l'escola.
 - Aquestes xifres són força altes, sobretot si les comparem amb el 15,8% de la població de l'Estat espanyol que té una participació política i social alta, segons els resultats del Baròmetre del CIS fet a l'octubre de 2012.

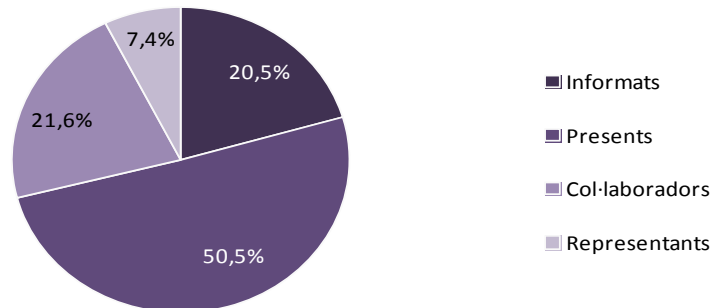
6) Quatre perfils de mares i pares en funció de la seva participació a l'escola: *informats* (el 20,5%), *presentes* (el 50,5%), *col·laboradors* (el 21,6%) i *representants* (7,4%)

A partir dels diferents nivells de participació que hem vist al llarg de la recerca, hem definit una tipologia de mares i pares segons la seva participació a l'escola:

1. Els *Informats*, que inclou aquells casos i tipologies en què la família només participa en l'intercanvi d'informació i comunicació amb els professors o l'equip directiu, ja sigui quan es fa la reunió conjunta d'inici de curs o bé en les reunions amb el tutor o tutora dels fills. Per tant, ens estem referint al tipus de participació més aviat passiu. Ho són el 20,5% dels pares i mares (gràfic 5).
2. Els *Presentes*, són el grup més nombrós amb el 50,5% dels pares i mares, es correspon amb aquells que, a més a més de mantenir-se informats sobre el seu fill en les tutories, també fan «acte de presència» a l'escola, assistint a les festes o altres activitats organitzades al centre i obertes a les famílies. Per tant, no només estan informats i tenen un vincle amb el tutor/a, sinó que també fan comunitat educativa.
3. Els *Col·laboradors*, són aquelles famílies en què algun dels membres participa activament a l'AMPA (sense formar part de la junta, és a dir, sense tenir-hi un càrrec) o bé a alguna comissió de treball del centre, és a dir, aquells que «s'arremanguen» voluntàriament per ajudar, organitzar, donar suport, etc. Ho són el 21,6%.
4. I, per últim, els *Representants*, que són aquells pares i mares que ostenten un càrrec, ja sigui a la junta de l'AMPA o bé al consell escolar, i que, per tant, no només col·laboren activament en les activitats i serveis que s'organitzin, sinó que tenen una responsabilitat de representació del conjunt de pares, així com de gestió de l'associació en el cas de l'AMPA. Actualment el 7,4% dels pares i mares.

Del resultat d'aquesta tipologia en traiem una bona notícia: els pares i mares actius, que suposen el 29% (la suma dels *col·laboradors* més els *representants*) superen els més passius, que són el 20,5%, els *informats* (gràfic 4).

Gràfic 4. Tipologia de participació (tipus de pares i mares segons la participació que tenen al centre). Catalunya, curs 2012-2013

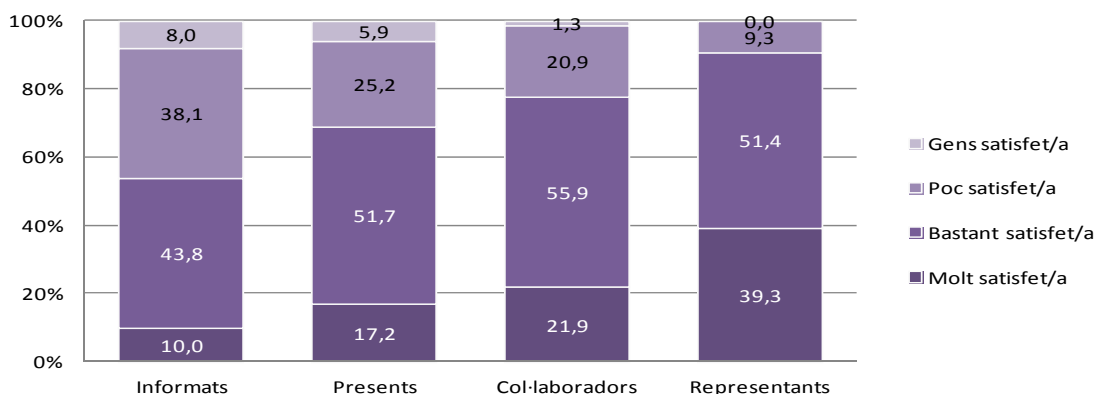
Nota: S'han exclòs els casos amb una participació nul·la: només 10 casos.
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

7) Els pares són autoexigents respecte al seu grau d'implicació: el 46% dels que participen de forma passiva estan poc o gens satisfets amb la seva implicació a l'escola

Que els pares que participen menys es trobin menys satisfets amb la seva implicació ens indica que hi ha una cultura escolar favorable a la implicació activa, i aquest és un valor positiu, respecte al qual, qui no el practica el troba d'alguna manera a faltar. I al contrari, qui s'implica troba recompensa en la satisfacció de la pròpia aportació, però encara hi ha espai per exigir-se una mica més.

- El 46,1% dels pares i mares *informats* indiquen que estan poc o gens satisfets. I només un 10% diu que estan molt satisfets (gràfic 5).
- En canvi, el 21,9% dels col·laboradors i el 39,3% dels representants estan molt satisfets amb el seu nivell de participació a l'escola. A més, entre els representants només el 9,3% indica que està poc satisfet.

Gràfic 5. Grau de satisfacció dels pares amb el seu nivell de participació a l'escola segons tipologia de participació. Catalunya, curs 2012-2013

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

3.2. Condicionants de la participació

3.2.1) Condicionants interns: famílies amb unes motxilles amb pesos molt diferents

No és cap novetat que els nivells socioeconòmic i cultural de les famílies tenen una incidència clara en els resultats acadèmics de les criatures, però el que fins ara no s'havia dimensionat és com aquestes variables condicionen a l'alça o a la baixa el nivell de participació a l'escola.

En el nivell de participació més passiu, el referent a mantenir comunicació amb el tutor o tutora dels fills o a través de les reunions d'inici de curs, no hi ha grans diferències entre els diversos perfils de famílies. Tothom assisteix més o menys per igual.

Les diferències de participació entre unes i altres famílies s'observen a partir de què la participació ja requereix una intencionalitat més clara (com assistir a festes o activitats lúdiques, a xerrades o formació dirigida a pares) i la possibilitat d'incidir en el col·lectiu i no tant centrada a nivell individual. És aquí on les distàncies entre perfils familiars van creixent a mesura que la implicació és més gran.

- **Estudis: la formació és un grau per a la participació a l'escola**
 - **Les famílies amb estudis universitaris assisteixen més a activitats del centre que no pas les famílies sense estudis universitaris, però on hi ha una major diferència és a l'hora de col·laborar en una comissió de treball.** En el 21,7% de les famílies amb estudis universitaris hi ha algun membre que participa activament en aquests grups de treball de l'escola, un percentatge molt per sobre del de les famílies amb estudis primaris, que se situa només en el 9,7% (taula 1).

Taula 1. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons nivell d'estudis màxim que tenen els pares (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a		Membre de comissió de treball ²	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
	festes i activitats lúdiques ¹	xerrades o escola de pares ¹				
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Nivell estudis màxim pares						
Primaris	72,8	29,7	9,7	80,6	23,2	26,6
Secundaris	78,8	39,3	15,6	80,5	24,2	30,7
Universitaris	84,8	36,9	21,7	85,6	30,1	37,9

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.

2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

- **El nivell d'estudis també té una vinculació positiva amb l'AMPA:** Els que tenen estudis superiors hi estan associats 5 punts per sobre que els que tenen estudis inferiors. Però on hi ha més diferències és a l'hora de participar activament a l'AMPA: ho fa el 23,3% de les famílies amb estudis primaris, enfront el 30,1% dels pares i mares amb estudis universitaris.
- Respecte a anar a votar al consell escolar, la diferència entre estudis primaris i universitaris s'allunya 11 punts: **van anar a votar en les darreres eleccions el 26,6% de les famílies amb estudis primaris i el 37,9% de les que tenen estudis universitaris.**

- **Ingressos: desigualtats econòmiques i barreres participatives**

- Ja hem cridat l'atenció sobre el risc que suposa que les famílies amb menys ingressos siguin les que s'associïn menys a l'AMPA, per com això les deixa al descobert d'una sèrie de prestacions que serien profitoses per als infants.
- La clivella pel nivell d'ingressos també s'eixampla quan es tracta de participació activa i col·laboradora: **hi ha una diferència de 8 punts percentuals entre els pares i mares amb ingressos més alts respecte als d'ingressos més baixos a l'hora de formar part d'una comissió de treball.**
- Els ingressos també afecten a la participació formal. **La diferència entre les famílies amb ingressos inferiors i superiors a l'hora d'anar a votar a les eleccions del consell escolar també se situa en vuit punts (27,1% i 35,7%, respectivament) (taula 2).**

Taula 2. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons ingressos mensuals de la llar (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a		Membre de comissió de treball ²	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
	festes i activitats lúdiques ¹	xerrades o escola de pares ¹				
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Ingressos mensuals llar						
Fins a 1.200€	77,2	34,6	11,6	75,4	17,2	27,1
De 1.201€ a 2.000€	82,1	40,8	15,3	82,7	28,6	36,6
De 2.001€ a 3.000€	81,6	35,0	21,7	87,5	29,4	36,1
Més de 3.000€	83,6	34,5	19,8	86,8	34,0	35,7

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.

2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

- Però **la distància més forta produïda pel nivell d'ingressos la trobem a l'hora de participar activament a l'AMPA**, en la qual la diferència entre els dos extrems se situa en 16,8 punts percentuals: el **17,2% de les famílies amb menys de 1.200 € mensuals enfront del 34% de les famílies amb més de 3.000 €.**

- **Monoparentals: la dificultat de la conciliació**

- **Les llars monoparentals, sobretot aquelles en què l'únic progenitor treballa, són les que acusen més les dificultats de conciliació:** tenen majors dificultats per participar en festes, activitats lúdiques o xerrades, i són també les que col·laboren menys en les comissions de treball (9,3% enfront el 19% de les llars biparentals) (taula 3).
- La compatibilitat horària pesa també en l'assistència a xerrades o escola de pares, a les quals **assisteixen amb més freqüència les famílies biparentals en què només treballa un membre, o bé en aquelles llars en què cap membre treballa**, ja siguin monoparentals o biparentals. Aquest fet ens hauria de posar en alerta respecte als horaris en què es fan aquest tipus d'activitats adreçades a les famílies.
- **Les dificultats econòmiques de tenir només un sou a la llar** (tenint en compte que la majoria de llars monoparentals estan encapçalades per les mares i aquestes

acostumen a tenir pitjors condicions laborals) fa que les llars monoparentals s'associïn menys a l'AMPA que les llars biparentals (75,2% enfront el 83,6%). Però, en la participació activa a l'AMPA les diferències entre llars biparentals i monoparentals es redueixen.

Taula 3. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons estructura de la llar (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a		Membre de comissió de treball ²	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
	festes i activitats lúdiques ¹	xerrades o escola de pares ¹				
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Estructura llar						
Biparental/reconstituïda ³	81,7	38,6	19,0	83,6	27,2	34,0
Monoparental	76,5	29,7	9,3	75,2	24,2	31,4

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.

2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).

3. El 98,6% dels casos són biparentals, és a dir, mare i pare biològics en la mateixa llar.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

- **Origen dels pares: el que marca és l'arrelament més que el xoc cultural**
 - **Els pares i mares d'origen estranger tenen una presència a l'escola molt inferior a la dels autòctons.**
 - Assisteixen 10 punts percentuals menys a les activitats lúdiques obertes a les famílies i a les xerrades formatives.
 - També estan associades en una menor proporció que les famílies autòctones (70,1% vs. 84,7%), d'una banda per qüestions econòmiques, però de l'altra, per desconeixement sobre què és l'AMPA i què pot fer per elles (taula 4).
 - Però on sobretot hi ha diferències és a l'hora de participar activament, ja sigui en una comissió de treball (el 9,7% de famílies d'origen estranger hi participa davant el 19,2% de les famílies autòctones) o bé a l'AMPA, amb onze punts de diferència (16,8% de les estrangeres enfront el 28,1% de les autòctones).
 - Amb la tipologia de participació que hem creat també es poden veure clarament les diferències entre les famílies d'origen estranger i les autòctones a l'hora de participar.
 - *Informats*: 20,2% autòctons; 24,3% estrangers.
 - *Presents*: 49,7% autòctons; 55,4% estrangers.
 - *Col·laboradors*: 22,3% autòctons; 15,2% estrangers.
 - *Representants*: 7,8% autòctons; 5,1% estrangers.

Taula 4. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons l'origen dels pares (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

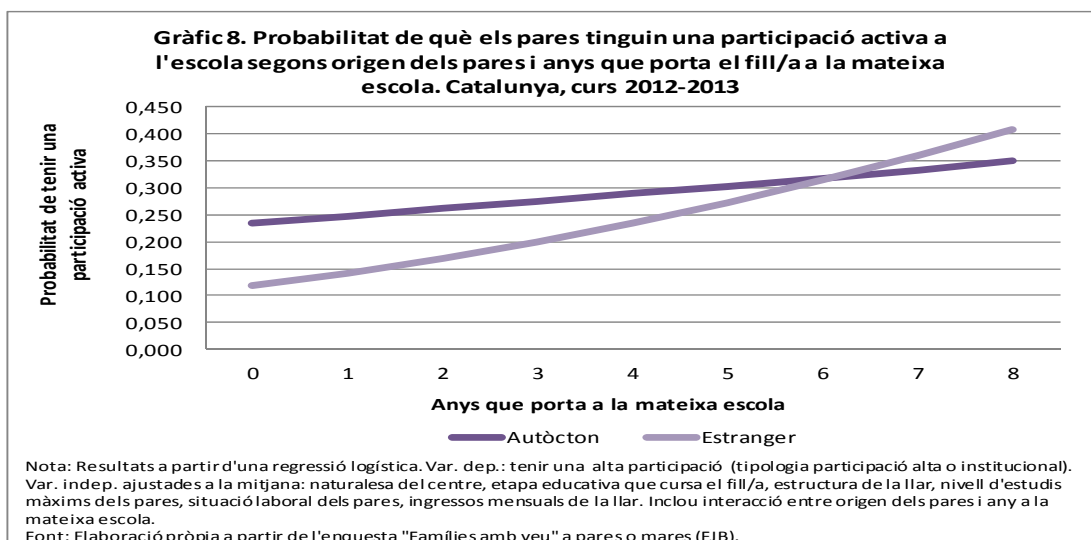
	Assistència a		Membre de comissió de treball ²	Associades a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
	festes i activitats lúdiques ¹	xerrades o escola de pares ¹				
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Origen pares						
Autòcton	82,6	37,8	19,2	84,7	28,1	36,2
Estranger	72,1	31,9	9,7	70,1	16,8	15,8

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.

2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

- Cal tenir en compte, però, que en les famílies d'origen estranger es concentren estadísticament molts dels factors que desincentiven la participació: ingressos baixos, baix nivell d'estudis i monoparentalitat.
- El fet migratori, per tant, a banda del xoc o els estranyaments de caire cultural que comporta passar d'un entorn sociocultural, i sobretot d'un idioma i d'una religió, a un altre, suposa unes condicions de vida difícils pròpies de tot començament i adaptació fins que no s'arrela al país de destí.
- Precisament la variable que ha aparegut com a més destacada en relació a la participació ha estat el nombre d'anys que fa que l'alumne està a la mateixa escola. A partir de 6 anys i en igualtat de condicions socioeconòmiques, la probabilitat de participar dels pares autòctons i estrangers s'igualaria (gràfic 8). Per tant, la dada de l'arrelament, de la importància de la creació de llaços amb la comunitat com a clau per superar les barreres de la participació, és la més rellevant.

- **Gènere: l'escola, un món de dones**

- No és una novetat que, en la distribució de les tasques familiars, la cura dels infants, que tradicionalment ha recaigut en la mare, segueix vigent. Les dades també indiquen la distribució desigual de les activitats relacionades amb l'educació de fills i filles.

- En el 54% de les reunions de tutoria a l'escola pública de Primària hi va la mare sola, al 38,9% hi van mare i pare conjuntament i només en el 5,9% dels casos hi va només el pare (taula 5).
- A l'institut disminueix una mica la proporció de casos en què assisteixen mare i pare, i creix gairebé 10 punts l'assistència del pare: al 14,1% de les reunions fetes amb el tutor hi va el pare sol, fet que reforça la idea que en aquesta etapa el que cal és resoldre qüestions d'autoritat o estrictament acadèmiques i no tant relacionades amb la cura o l'educació primerenca.

Taula 5. Qui ha assistit a la reunió amb el/la mestre segons etapa educativa que cursa el fill/a i naturalesa del centre (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	1r cicle Infantil		2n cicle Infantil		Primària		ESO	
	Pública	Privada	Pública	Privada	Pública	Privada	Pública	Privada
Mare i pare	47,1	51,1	48,9	54,2	38,9	52,1	36,2	51,2
Mare	47,1	40,8	42,4	38,8	54,0	44,1	49,1	42,1
Pare	5,8	6,1	7,6	7,0	5,9	3,8	14,1	5,6
Altres	0,0	2,0	1,1	0,0	1,2	0,0	0,6	1,1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100

Nota: Només s'inclouen aquells casos que han realitzat, com a mínim, una reunió amb el tutor/a.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares o mares (FJB).

- D'altra banda, en una mica més de la meitat dels casos (el 52,8%) qui ha assistit a la reunió d'inici del curs 2012-2013 és la mare sola (globalment, incloent infantil, primària i secundària obligatòria). El 36% hi va anar mare i pare conjuntament, en el 10,2% dels casos el pare sol i un 1% hi va anar algun altre membre de la família.

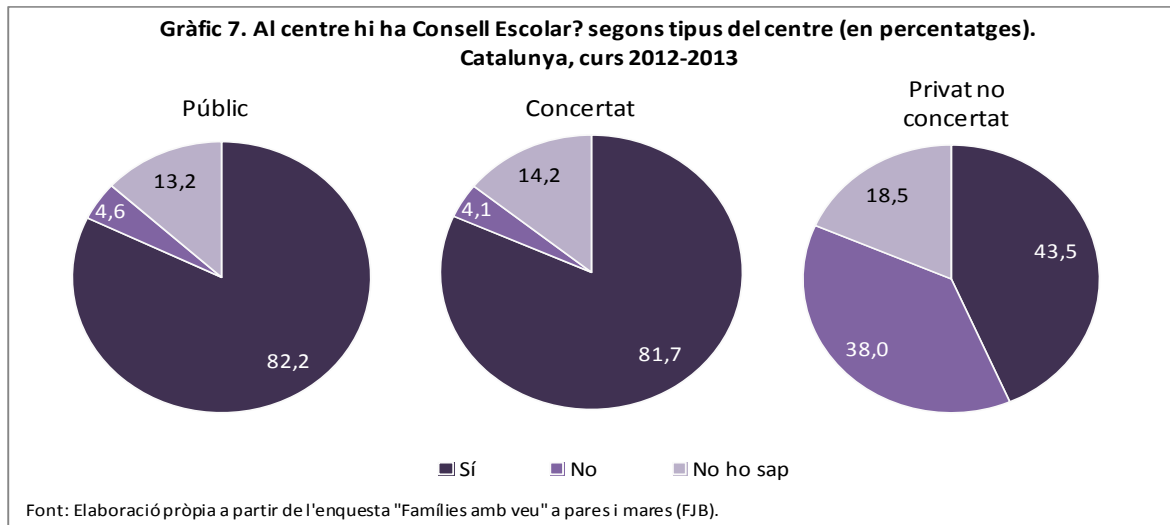
2) Condicionants des de la perspectiva del sistema educatiu: qui mana a l'escola?

Per molt que les famílies estiguin motivades a participar a l'escola i les seves condicions de vida els siguin favorables, si l'escola no té cura els canals d'informació i garanteix una bona comunicació, i si no està disposada a obrir espais per a una implicació real de les famílies, la participació sempre quedarà a un nivell molt moderat.

Si bé la gran majoria d'escoles està potenciant l'entrada de mares i pares a la vida del centre, hi ha alguns indicadors que es desprenen de l'enquesta que encenen algunes llums d'alerta:

- La majoria de famílies que no han assistit a la reunió de tutoria durant el mes de març (que són el 10,9% del total de famílies) no ho han fet perquè encara no havien estat convocades.
- El 16% de les famílies que no han assistit a la reunió d'inici de curs és perquè no els va arribar la informació.
- Les festes i activitats lúdiques obertes a les famílies es van reduint a mesura que s'avança en etapes educatives: passem del 93,1% dels centres on s'imparteix educació infantil al 89,5% dels centres de Primària i al 63% dels centres de Secundària (que en el cas dels instituts públics baixa fins al 44,1%).
- Desconeixement del consell escolar: malgrat ser un òrgan obligatori en tots els centres sostinguts amb fons públics, el 4,6% de famílies de centres públics creu que al seu centre no n'hi ha, i el 13,2% admet que no sap si existeix (gràfic 7). En els concertats les xi-

fres són similars: el 4,1% indica rotundament que no n'hi ha, tot i ser impossible, i el 14,2% que no ho sap.

D'altra banda, hi ha dos tipus de centre que per motius molt diversos presenten un comportament diferent:

- **Les llars d'infants (0-3 anys) privades, que segueixen més una lògica de "guarderia" per a la conciliació familiar que de centre educatiu, és on els espais de participació formal són menys presents: només el 74% de les famílies s'ha reunit amb els mestres, 14 punts per sota de la mateixa etapa de la pública.**
 - Tenint en compte la importància de la socialització primerenca i els efectes que té en les etapes posteriors, aquest símptoma de poca coordinació família-escola és, sens dubte, una alerta vermella a tenir en compte.
- **En els instituts públics de Secundària tots els indicadors de participació baixen sistemàticament, fet especialment preocupant si tenim en compte les dificultats de l'etapa adolescent i la importància que pares i mestres vagin coordinats en l'orientació i acompanyament educatiu d'aquests alumnes.**
 - Hi ha un significatiu **17,6% de famílies d'institut que no han assistit a la reunió de tutoria**. En aquest sentit les «culpes» estan repartides: al costat del 12% de pares que no hi han assistit perquè pensen que no cal anar a la tutoria si no hi ha problemes, trobem uns tutors que no convoquen els pares si no és estrictament necessari (el 72% dels pares que no hi han assistit assenyalen aquest motiu).
 - **Aquesta situació es tradueix en una major insatisfacció de les famílies en aquests centres: el 20% està descontent amb la comunicació amb el tutor, enfront del 10% de mitjana en altres tipus de centres.**
 - Els pares dels adolescents han de ser més presents a l'escola i això exigeix repensar espais de trobada, línies de col·laboració, sistemes d'informació oberts i col·laboratius.

Per últim, cal destacar aquells aspectes en què els comportaments entre centres públics i privats presenten diferències notables:

- **La presència conjunta de pare i mare a les reunions amb el tutor és més freqüent en**

els centres privats que en els públics, amb uns 5 punts de diferència.

- L'escola de pares té una presència molt desigual, amb el 44,5% de centres públics que en fan, enfront del 60% dels centres privats.
- Les comissions de treball són molt més presents a la pública (63,3% a la primària i 40,1% a l'ESO) que a la privada (49,6% a Primària i 41,5% a Secundària).

4. Reptes i propostes

Repte 1: que tots els pares i mares mantinguin un acompanyament eficaç en l'escolaritat dels fills, sobretot quan aquests estan a l'ESO.

- Nombrosa recerca ha indicat la importància del seguiment educatiu que fan els pares dels seus fills, sobretot en l'etapa adolescent per a l'èxit educatiu, la qualitat de la relació pares-fills i per a la qualitat educativa en general.³ Però a mesura que els fills es fan grans i van passant de curs sembla que el seguiment va disminuint, per tant, cal posar més èmfasi en aquestes etapes.

Proposta: que els centres educatius i l'administració engeguin campanyes per informar i apoderar als pares sobre què vol dir fer l'acompanyament educatiu i la importància que té. Cal explicar bé als pares com poden acompanyar als seus fills, recolzar-los, mostrar interès, orientant-los, etc. tenint en compte les possibles necessitats segons el curs o l'etapa educativa que estiguin cursant.

Repte 2: aconseguir que el 100% de les famílies mantinguin comunicació amb l'escola, ja sigui a través de les tutories o de la reunió d'inici de curs. És a dir, que no quedi cap família despenjada del sistema, ja que darrere seu els que perdran el vincle amb l'escola seran els alumnes.

Propostes: cal que, tant les AMPA com les direccions dels centres educatius, posin en pràctica les **estratègies necessàries per incorporar les poques famílies actualment "absentistes"** per a que arribin a estar, com a mínim, informades sobre el procés d'aprenentatge del seu fill/a. La recerca ens ha permès conèixer algunes pràctiques com a exemple:

- **Optimització de les tutories,** com reduir la ràtio d'alumnes per tutor, establir tres sessions de tutoria perceptives amb pactes a assolir i temes a reprendre entre l'una i l'altra, comptar amb un historial amb les entrevistes i acords presos, comptar amb una figura de tutor o tutora de capçalera per a tota l'escolaritat, mantenir un canal de comunicació no presencial obert amb el tutor o la tutora, etc.
- **Opcions d'acollida: pares i mares padrins** o comissions d'acollida són formules utilitzades amb èxit per establir ponts entre els pares nous o més desvinculats amb el centre i la resta de famílies.
- **Millorar i ampliar els canals de comunicació entre mestres i famílies:** facilitar la trobada entre tots dos ampliant els espais virtuals i recuperant els canals físics i presencials

³ Marí-Klose, P., Marí-Klose, M., Maranzana, L., Granados, F. (2010). *Adolescents a Barcelona: estils de vida, àmbit educatiu i conductes relacionades amb la salut*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

per fer arribar la informació. Tenint en compte que aquestes famílies «absentistes» responen a perfils socioeconòmics més baixos, i que per tant potser no responen a les estratègies 2.0, s'han de seguir estratègies personalitzades per informar i trobar-se amb aquestes famílies, que poden anar des de la carta via postal fins a la trucada telefònica o, fins i tot, la visita al domicili.

Repte 3: que totes les escoles obrin les seves portes per a la participació individual i col·lectiva de les famílies. De tal manera que totes les famílies se sentin convidats a participar.

Proposta: que s'impulsi la **formació de mestres i directors d'escola en l'àmbit de les relacions família-escola i s'ensenyin estratègies per aconseguir una major participació de les famílies a l'escola**, tenint en compte la diversitat familiar i el ventall de formes de participació per a que cada família pugui trobar el seu lloc dins de l'escola.

Cal que tant en la formació de grau com en màsters i cursos de formació continuada es doni més rellevància al vincle família-escola, més enllà de les reunions de tutoria o d'inici de curs, tenint en compte la realitat social de les famílies i de les escoles.

Els filtres de formació o estudis, ingressos, estructura de llar, gènere o origen són superables diversificant la participació al màxim, no tancant-la a àmbits concrets. Tota família pot jugar un paper dins de l'escola i la resta de mares i pares han d'aprofitar la riquesa que aporta la diversitat i treure'n el màxim profit tots plegats.

Repte 4: ampliar les oportunitats de participació dels pares i mares a la secundària obligatòria.

- Les dades ens han mostrat com en aquesta etapa minva la participació dels pares, sobretot als instituts públics. Però també hem vist que és als instituts on hi ha menys oferta d'activitats obertes a les famílies, tot i que quan es dona l'oportunitat de participar i "entrar" a l'escola, els pares dels instituts públics també hi van.

Proposta: que l'**equip directiu i l'AMPA amplii el ventall d'opcions per participar les famílies a la secundària, sobretot als instituts**, de tal manera que no es vegi tallada la seva iniciativa en el pas de l'escola de primària a l'institut. Aprofitar la cultura participativa més intensa que hi ha a la primària donant-li continuïtat i actualitzant-la en la nova etapa.

Repte 5: fer créixer la participació activa de les famílies amb propostes que encaixin amb les capacitats i disponibilitats de tots i cada un dels pares i mares.

- Si bé el nivell de famílies *presents* l'hem situat en el 50,5% i el grup de pares i mares motivats en un significatiu 29% (els *col·laboradors* més els *representants*), cal augmentar el percentatge de mares i pares que s'impliquen de manera activa, fent que pares i mares fins ara *presents* siguin, com a mínim, *col·laboradors* .

Propostes: que **des de l'equip directiu i des de l'AMPA s'impulsin estratègies per demanar la col·laboració activa de les famílies**. Aquesta col·laboració pot ser de tipus puntual i en funció de la disponibilitat de les famílies, però és possible que amb aquest procés d'iniciació hi hagi mares i pares que segueixin col·laborant de manera més estable. La recerca ens ha mostrat algunes pràctiques que s'han impulsat en diversos centres i que poden servir com a exemple:

- **Banc de sabers familiars:** amb aquest nom, o amb d'altres de similars, hi ha algunes AMPA que han començat a sistematitzar tot el capital social disponible a l'escola en una mena de base de dades que recull els oficis, els sabers, les aficions i les destreses de cada un dels pares i mares que estan disposats a oferir-los generosament per al que calgui.
- **Dimensió formativa:** en l'apartat de les motivacions apareixen respostes que contempren aquest valor afegit de la participació: com a enriquiment personal, com a possibilitat d'aprendre coses noves (en l'àmbit de la comunicació 2.0 i entorns virtuals, en la gestió i producció d'esdeveniments culturals, en la nutrició, en l'educació en el lleure, en la informàtica aplicada a l'escola, etc.). Si és valoritzada i s'explicita aquesta dimensió, segurament col·laborar amb l'AMPA o amb l'escola adquirirà nous atractius.
- Pràctiques de **transparència informativa i d'invitació constant** per a tota la comunitat i en tots els nivells d'implicació possibles.
- **Comissions de pares de l'AMPA:** els denominats pares encarregats o delegats són una bona forma de vincular famílies i escola, però si aquests pares i mares col·laboren directament amb l'AMPA es pot pensar en comissions de famílies per classe que, juntament amb aquesta figura, han de fomentar la implicació de la resta per a activitats concretes de l'aula o del centre.
- **Reconeixement i crida per part del centre:** a banda de les famílies, també als equips docents els pertoca fer una crida explícita a la participació dels pares més enllà del seguiment educatiu. Si només els conviden a les festes i els espectacles, els pares només se sentiran legitimats en aquells espais. És molt important que els convidin i els motivin directament a entrar al centre per qüestions que transcendeixin les aules, que incitin a col·laborar activament, posant de relleu el valor real que aquestes contribucions tenen per a l'escola, per a l'educació i pels seus fills.
- **Activitats col·laboratives que impliquin els alumnes:** les activitats que més èxit d'assistència i participació tenen per a les famílies són les que impliquen als fills. Així, hem de pensar en col·laboracions de les famílies als centres amb la complicitat dels alumnes en un patró de participació pedagògica per als fills i de coresponsabilitat per als pares.

Repte 6: que es reconegui i es recolzi la feina que fan les AMPA, tant per la seva tasca de cobertura de serveis bàsics per a les famílies, com per la inversió per la qualitat educativa que fan pels centres.

Proposta: que l'administració reconegui públicament i posi en valor la tasca que fan les AMPA i obri de nou les subvencions. Des de les federacions d'AMPA es reconeix la tasca que estan fent les famílies per l'escola, a través de premis de bones pràctiques i les experiències i innovacions que impulsen les AMPA i que reverteix en tota la comunitat educativa. Però des del 2011 la Generalitat ha eliminat les subvencions a les AMPA, precisament en un moment de crisi econòmica on més falta fan.

Repte 7: donar a conèixer els consells escolars a les famílies, mostrar-ne les funcions i la importància real en la gestió del centre.

Propostes:

- Que la direcció convoqui un **consell escolar que funcioni realment com a espai de treball participatiu entre comissions mixtes**.
- Cal que les candidatures dels representants de les famílies al consell escolar es donin a conèixer prèviament.
- Tant l'ordre del dia del proper consell, amb la documentació associada, com els acords presos s'han de **difondre amb antelació entre les famílies del centre per facilitar un debat obert i recollir propostes**.
- **Establir canals de comunicació fluids i accessibles**, i espais de debat i d'aportació d'idees i suggeriments que arribin efectivament als representants de famílies (bústia de suggeriments, consultes a través d'enquestes, etc.).

5. El projecte «Famílies amb veu» i l'enquesta a mares i pares

«Famílies amb veu» és una iniciativa de la Fundació Jaume Bofill que sorgeix de la constatació de la manca de reconeixement que reben els pares i mares d'alumnes a Catalunya com a part interessada i agent social legítim en el sistema educatiu. El projecte parteix de la idea que les famílies estan aportant recursos i iniciatives al sistema educatiu sense els quals les escoles no podrien dur a terme l'oferta actual i que, malgrat aquesta aportació estructural al sistema, no estan rebent el reconeixement ni l'espai de participació democràtica que els correspondria, tant en l'àmbit de centre com en l'àmbit de polítiques educatives locals o de país.

A partir d'aquesta idea, «Famílies amb veu» es dissenya com un projecte de recerca-acció per potenciar el paper de les famílies en el sistema educatiu, que compta amb la col·laboració i complicitat de les principals federacions de pares i mares d'alumnes de Catalunya (FAPAC, CCAPAC, FAPAES i FAPEL) i de l'Agrupació Escolar Catalana (AEC).

La vessant de recerca està orientada a conèixer com són, què fan, quina dimensió i quin potencial de creixement tenen les organitzacions de famílies que treballen per a la millora de l'escola, i la vessant d'acció pretén donar a conèixer aquests resultats i debatre'ls amb els propis interessats per tal d'articular el discurs d'un sector que es caracteritza avui per la seva pluralitat i fragmentació. Tot això amb la finalitat última de contribuir a la millora de la governança i la qualitat democràtica del sistema educatiu en un context com l'actual en què cal repensar l'escola tant pel que fa al seu rol, la seva funció social i els continguts a transmetre com pel que fa a les metodologies d'aprenentatge i a l'organització de la institució i la vida escolar.

L'Informe breu *Com participen mares i pares a l'escola? Diversitat familiar i d'implicació en educació*, amb el que s'ha basat aquest dossier de premsa, és el tercer d'una sèrie que pretén descriure i analitzar la participació de les famílies a l'escola des de les seves múltiples vessants (des de la més formal, com són les AMPA o els consells escolars, fins a aspectes motivacionals i valoratius dels pares i mares respecte a la seva implicació a l'escola). El primer informe, titulat *Més que un gra de sorra. Les Associacions de Mares i Pares i d'Alumnes (AMPA) a Catalunya*, analitza el funcionament, l'estructura i la participació a les AMPA i es pregunta sobre els reptes de futur de l'associacionisme de pares i mares al voltant de l'escola, presentant els resultats de les enquestes fetes a AMPA i a directores/es de centre. El segon, sota el títol *Consells escolars i participació de les famílies a l'escola. Una lectura marcada per la LOMCE*, analitza el sistema de governança basat en els consells escolars, en tots els seus nivells, i fa una anàlisi sobre com repercutirà la nova llei educativa, la LOMCE, en aquests òrgans i, sobretot, com afectarà el paper de les famílies en la presa de decisions.

6.1. L'enquesta a famílies

Per tal de conèixer la participació de les famílies a l'escola, «Famílies amb veu» ha dut a terme una enquesta a 1.500 famílies de Catalunya, realitzada entre març i abril de 2013 a un membre de la llar (la mare, el pare o el tutor legal de l'infant seleccionat). Es tracta d'una mostra representativa del global de les famílies catalanes amb fills escolaritzats de 0 a 16 anys, seleccionada a l'atzar a partir d'un sistema d'estratificació.

També t'interessarà...

*Com participen mares i pares a l'escola?
Diversitat familiar i d'implicació en educació*

+ informació

Més que un gra de sorra. Les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) de Catalunya

+ informació

Consells escolars i participació de les famílies a l'escola.

Una lectura marcada per la LOMCE

+ informació

Vídeo-resum: Poden ser les famílies palanca de canvi del sistema educatiu?

+ informació

YouTube

Vídeo-resum: Quin és el futur de les AMPA?

+ informació

YouTube

[@familiesambveu](#) www.familiesambveu.cat [@FundacioBofill](#)